(ט) [ד]וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּגַם בְּנָקֵב מְפֻלָּשׁ בָּעִינַן חִסָּרוֹן מַשֶּׁהוּ. וְשֶׁאֵינוֹ מְפֻלָּשׁ, בְּחִסָּרוֹן כְּאֶסְרוֹ. הַגָּה: וְנָהֲגוּ לְהַכְשִׁיר הַנְּקָבִים שֶׁנַּעֲשׂוּ בָּאִילָן עַל יְדֵי קוֹצִים, (י) אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם חִסָּרוֹן, שֶׁזֶּהוּ דֶּרֶךְ גְּדִילָתָן (תרומת הדשן סימן צ"ט). מִיהוּ (יא) אִם רוֹאֶה שֶׁאֵין הָעוֹר וְהַבָּשָׂר (ו) קָיְמִים תּוֹךְ הַנָּקֵב, פָּסוּל לַסְּבָרָא הָרִאשׁוֹנָה אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ מְפֻלָּשׁ. וּבְשָׁעַת הַדְּחָק יֵשׁ לְהָקֵל (יב) כַּסְּבָרָא הָאַחֲרוֹנָה, לְהַכְשִׁיר חִסָּרוֹן שֶׁאֵינוֹ כְּאֶסְרוֹ וְאֵינוֹ נָקֵב מְפֻלָּשׁ (דעת עצמו): **ג** מְפֻלָּשׁ, [ה]יֵשׁ מְפָרְשִׁים כְּפִשׁוּטוֹ, דְּהַיְנוּ (יג) שֶׁנִּקַּב מִצַּד זֶה לְצַד זֶה. [ו]וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים שֶׁכֵּיוָן שֶׁנִּקַּב (יד) עַד חַדְרֵי (ז) הַזֶּרַע שֶׁהַגַּרְעִינִים בְּתוֹכוֹ, מִקְרֵי (טו) מְפֻלָּשׁ: **ד** * [ז]אֶתְרוֹג שֶׁנִּמּוֹחַ כָּל בְּשָׂרוֹ בְּפָנִים, וּקְלִפָּתוֹ הַחִיצוֹנָה קַיֶּמֶת וְחַדְרֵי הַזֶּרַע (מ) (טז) קַיָּמִים בְּפָנִים, כָּשֵׁר. (יז) [ח]וְיֵשׁ פּוֹסְלִים: **ה** (יח) [ט]נִסְדַּק כֻּלּוֹ כְּסִדְקָא לִסּוֹפוֹ, אֲפִלּוּ אֵינוֹ חָסֵר כְּלוּם, פָּסוּל. אֲבָל נִשְׁאַר בּוֹ שִׁיּוּר לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, אֲפִלּוּ כָּל שֶׁהוּא, פָּסוּל. (יט) כָּשֵׁר. * [י]וְיֵשׁ מִי שֶׁאוֹמֵר דְּדַוְקָא מִלְמַטָּה, [א]אֲבָל בְּחָטְמוֹ אֲפִלּוּ כָּל שֶׁהוּא, פָּסוּל.

[ד] שָׁם (טור) בְּשֵׁם רַבֵּנוּ חֲנַנְאֵל וְכֵן כָּתַב הָרַאֲבַ"ד (פ"ח ה"י) שֶׁפָּרַשׁ דְּעוּלָּא אַרִישָׁא אַנָּקֵב וְחָסֵר כָּל שֶׁהוּא קָאֵי.
[ה] בַּה"ג וְהָרי"ף (הו"ד בראי"ש פ"ג סי' יח, עיי"ש) וְהָרַאֲבַ"ד (תמים דעים סי' רל).
[ו] הָרא"ש (פ"ג סי' יח) בְּשֵׁם הַיְרוּשַׁלְמִי (פ"ג ה"י עייי"ש) וְשָׁכַן פָּרַשׁ רי"י (תוס' לו. ד"ה אי) וְכֵן כָּתַב הָרַ"ן (יז: ד"ה האי).
[ז] בְּעֵינָא שֶׁם בִּגְמָרָא (לו.) וְלֹא נִפְשְׁטָא וְנָקֵט הָרִי"ף (הו"ד בראי"ש שם. עיי"ש) לְקֻלָּא.
[ח] טור בְּשֵׁם יֵשׁ מַחְמִירִין וְלָזֶה הִסְכִּים. [ט] מִשְׁנָה שָׁם ל"ד (ע"ב) וּבַגְּמָרָא ל"ו (ע"א) כְּפָרוּשׁ רַשִׁ"י (ד"ה נסדק) וְרא"ש (שם). [י] הָרַ"ן שָׁם (ע"א ד"ה מתני' עלתה).

בְּאֵר הַגּוֹלָה

בְּאֵר הֵיטֵב

בְּשָׁעַת הַדְּחָק כְּמוֹ שֶׁכָּתַב רַמ"א. וְכָתַב הַמַּגֵּן אַבְרָהָם (סק"ג) וְנִרְאֶה לִי דְּאִם הַנָּקֵב מְרֻבָּע אוֹ אָרֹךְ רוֹאִין אִי כַּד מְעַגֵּלְתָּ לֵהּ הֲוֵי כְּאִסָּר פָּסוּל וְכֵן הוּא בִּירוּשַׁלְמִי דַּעַת סִימָן ל"ד (ס"ב) לְעִנְיַן גְּרָגֶרֶת דְּלֹא כְּמוֹ שֶׁכָּתַב בִּכְנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב"י) בְּשֵׁם הָרַדְבַּ"ז (ח"ה סי' נ) עַיֵּן שָׁם: (ו) **קָיְמִים.** מַשְׁמַע דְּאִם יֵשׁ סָפֵק בָּזֶה אִם הַבָּשָׂר קַיָּם אָזְלִינַן לְקֻלָּא כֵּיוָן שֶׁהַדָּבָר אַחֲרוֹנָה שֶׁהוּא הָרַאֲבַ"ד (פ"ח ה"י) סְבִירָא לֵהּ אֲפִלּוּ בִּנְדָאי יֵשׁ חִסָּרוֹן כָּשֵׁר כָּל שֶׁאֵינוֹ מְפֻלָּשׁ וְאֵין הַחִסָּרוֹן כְּאִסָּר נִסְתַּפֵּק לִי פְּשׁוּט דְּזֶה מֵירֵי שֶׁעַל כָּל פָּנִים לֹא נִקַּב עַד חַדְרֵי הַזֶּרַע דְּאִם לֹא כֵּן אֲפִלּוּ הַבָּשָׂר קַיָּם יֵשׁ פְּסוּל מִטַּעַם נָקֵב מְפֻלָּשׁ כְּמוֹ בְּסָמוּךְ. וְאִם יֵשׁ סָפֵק אִם מַגִּיעַ לְחַדְרֵי זֶרַע גַּם כֵּן כָּשֵׁר כֵּיוָן שֶׁאֵין חִסָּרוֹן כְּלָל מִשֶּׁעַת שֶׁנִּכְרְתוּ כֵּיוָן שֶׁלְּהָרַאֲבַ"ד כָּשֵׁר אֲפִלּוּ בְּמְפֻלָּשׁ כָּל שֶׁאֵין בּוֹ חִסָּרוֹן כְּלָל, ט"ז (סק"ה): **ג** (ז) **הַזֶּרַע.** עַיֵּן ט"ז (סק"ו) שֶׁמַּאֲרִיךְ וְהַעֲלָה שֶׁשָּׁלֹשׁ קְלִפּוֹת שֶׁיֵּשׁ בְּאֶתְרוֹג, הָאֶחָד הוּא הַדַּק מְאֹד שֶׁהוּא כְּמִין גְּלִיד לְמַעְלָה, בּוֹ אֵין שׁוּם פָּסוּל רַק אִם נִקְלַף כֻּלּוֹ כִּדְאִיתָא בְּסָעִיף ו'. הַשֵּׁנִיָּה הוּא קְרוּי קְלִפָּה הַחִיצוֹנָה וְהַיְנוּ כָּל עֲבִי הָאֶתְרוֹג עַד חַדְרֵי זֶרַע וְיֵשׁ בּוֹ טַעַם חֲרִיפוּת כְּשֶׁאוֹכְלִין אוֹתוֹ, בָּזֶה אָמְרִינַן דְּאִם חָסֵר בּוֹ קְצָת דְּפָסוּל לְהָרַמְבַּ"ם (פ"ח ה"י) אֲפִלּוּ בְּלֹא פְּלוּשׁ, וְלְהָרַאֲבַ"ד (שם) עַל יְדֵי פְּלוּשׁ כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי. וְגַם דִּין נִסְדַּק דִּבְסָמוּךְ הוּא בִּקְלִפָּה זוֹ. הַשְּׁלִישִׁית הוּא קְלִפָּה פְּנִימִית שֶׁהִיא בֵּין זֶרַע לְזֶרַע בְּתוֹךְ הָאֶתְרוֹג עַצְמוֹ עַיֵּן שָׁם: **ד** (מ) **קַיָּמִים.** וְיוֹכַל לְהַרְגִּישׁ

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

דְּהוּא כָּל שֶׁהוּא גַּם כֵּן פָּסוּל. וְעַיֵּן בְּמַאֲמַר מָרְדְּכַי (סק"ג) שֶׁהִסְכִּים דִּלְעִנְיַן יוֹם טוֹב שֵׁנִי שַׁפִּיר דָּמֵי (י) לְבָרֵךְ עָלָיו כָּל שֶׁאֵינוֹ מְפֻלָּשׁ וְאֵינוֹ חָסֵר בְּכְאִסָּר: **(ט) וְיֵשׁ אוֹמְרִים וְכוּ'.** סְבִירָא לְהוּ דְּתַרְתֵּי לְרַעוּתָא בָּעִינַן מְפֻלָּשׁ וְחִסָּרוֹן. דִּבְלֹא חִסָּרוֹן כָּשֵׁר בְּכָל גַּוְנֵי, אֶלָּא בְּיֵשׁ חִסָּרוֹן יֵשׁ חִלּוּק דְּאִם הוּא מְפֻלָּשׁ פָּסוּל אֲפִלּוּ בְּחִסָּרוֹן כָּל שֶׁהוּא וּבְאֵינוֹ מְפֻלָּשׁ דַּוְקָא כְּשֶׁחָסֵר בְּכְאִסָּר, וְקָיְמָא לָן לְהַחְמִיר, (יא) זוֹלֶת בְּשָׁעַת הַדְּחָק כְּמוֹ שֶׁכָּתַב רַמ"א אַחַר כָּךְ: (י) **אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם חִסָּרוֹן.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁנִּרְאֶה לִפְעָמִים בְּאֶתְרוֹג שֶׁהָיָה בּוֹ נָקֵב בְּעוֹדוֹ בְּמֻחְבָּר אֶלָּא שֶׁנִּקְרַם עָלָיו עוֹר וּבָשָׂר מִלְמַעְלָה בָּזֶה יֵשׁ לְהַתִּיר, (יב) אֲבָל אִם אֵנוּ רוֹאִים שֶׁלֹּא נִקְרַם אֶלָּא יֵשׁ שָׁם נָקֵב וְחִסָּרוֹן אַף עַל פִּי שֶׁנַּעֲשָׂה עַל יְדֵי קוֹצִים בְּדֶרֶךְ גְּדִילָתוֹ פָּסוּל. וְזֶהוּ שֶׁפִּיֵּם מִיהוּ אִם רוֹאֶה וְכוּ', וַהֲמוֹן עַם טוֹעִין בְּכָךְ שֶׁסּוֹבְרִין שֶׁיֵּשׁ לְקֻלָּא כְּשֶׁנַּעֲשָׂה עַל יְדֵי קוֹצִים: **(יא) אִם רוֹאֶה שֶׁאֵין הָעוֹר וְהַבָּשָׂר קַיָּמִים וְכוּ'.** (יג) אָזְלִינַן לְקֻלָּא, כֵּיוָן שֶׁהַדָּעָה אַחֲרוֹנָה סְבִירָא לָהּ אֲפִלּוּ בְּוַדַּאי יֵשׁ חִסָּרוֹן כָּשֵׁר כָּל שֶׁאֵינוֹ מְפֻלָּשׁ וְאֵין הַחִסָּרוֹן בְּכְאִסָּר, שַׁפִּיר נִסְתַּפֵּק לִי פְּשׁוּט דְּזֶה הַנָּקֵב עַד חַדְרֵי הַזֶּרַע גַּם כֵּן יֵשׁ לְהַכְשִׁיר, שֶׁכָּל שֶׁאֵינוֹ בָּרוּר לָנוּ שֶׁהַגִּיעַ עַד חַדְרֵי הַזֶּרַע יֵשׁ לְסָמוֹךְ עַל דִּבְרֵי הָאוֹמְרִים שֶׁאֲפִלּוּ אִם הִגִּיעַ לְחַדְרֵי הַזֶּרַע אֵינוֹ נִקְרָא נָקֵב מְפֻלָּשׁ וְאֵינוֹ פּוֹסֵל אֶלָּא אִם כֵּן יֵשׁ בּוֹ חִסָּרוֹן: **(יב) כַּסְּבָרָא הָאַחֲרוֹנָה לְהַכְשִׁיר.** וּלְבָרֵךְ (טו) עָלָיו: **ג** (יג) **שֶׁנִּקַּב מִצַּד זֶה לְצַד זֶה.** שֶׁעַל זֶה מוֹרֶה שֵׁם מְפֻלָּשׁ כְּמוֹ מָבוֹי הַמְפֻלָּשׁ: **(יד) עַד חַדְרֵי הַזֶּרַע וְכוּ'.** טַעֲמָם שֶׁהַקְּלִפָּה הָעֲבָה הַמַּקֶּפֶת אֶת חַדְרֵי הַזֶּרַע אֵינָהּ נֶחְשֶׁבֶת עִם חַדְרֵי הַזֶּרַע לְדָבָר אֶחָד, אֶלָּא הִיא נֶחְשֶׁבֶת לְדָבָר בִּפְנֵי עַצְמוֹ לְעִנְיַן זֶה, וְכֵיוָן שֶׁנִּקְּבָה כַּלָּה מִצַּד אֶחָד הֲרֵי זֶה נָקֵב מְפֻלָּשׁ. וְעַל כֵּן אַף עַל פִּי שֶׁחַדְרֵי הַזֶּרַע וְצַד הַשֵּׁנִי שֶׁל הָאֶתְרוֹג נִשְׁאֲרוּ שְׁלֵמִים (טז) הֲרֵי זֶה פָּסוּל. וּלְעִנְיַן הֲלָכָה (יז) יֵשׁ לְהַחְמִיר כַּסְּבָרָא הָאַחֲרוֹנָה, אֲבָל בְּשָׁעַת הַדְּחָק שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְמְצוֹא אֶתְרוֹג אַחֵר יֵשׁ לִסְמוֹךְ עַל סְבָרָא הָרִאשׁוֹנָה וּמֵתָּר לְבָרֵךְ עַל אֶתְרוֹג זֶה. (יח) וּבְפָרָט הֵיכִי שֶׁאֵינוֹ חָסֵר כְּלוּם כְּגוֹן שֶׁנִּקַּב עַל יְדֵי מַחַט דְּיֵשׁ בָּזֶה שֶׁפֵּק סְפֵקָא שֶׁמָּא הַלָּכָה כְּהַיֵּשׁ אוֹמְרִים הַנִּזְכָּר בְּסָעִיף ב' דְּגַם בְּמְפֻלָּשׁ דַּוְקָא כְּשֶׁיֵּשׁ חִסָּרוֹן: **(טו) מְפֻלָּשׁ.** וְאִם נִקְּבָה (יט) הַקְּלִפָּה הָעֲבָה מִצַּד זֶה לְצַד זֶה שֶׁלֹּא כְּנֶגֶד חַדְרֵי הַזֶּרַע דְּהַיְנוּ בַּמָּקוֹם שֶׁהָאֶתְרוֹג מִתְקַצֵּר מִלְּמַטָּה זֶה מִקְּרֵי מְפֻלָּשׁ בֵּין לְדַעָה רִאשׁוֹנָה וּבֵין לְדַעָה שְׁנִיָּה: **ד** (טז) **קַיָּמִים.** וְיוֹכַל (כ) לְהַרְגִּישׁ דָּבָר זֶה בְּמִשְׁמוּשׁ הַיָּד: **(יז) וְיֵשׁ פּוֹסְלִין.** וְיֵשׁ (כא) לְהַחְמִיר בְּדִין זֶה בְּמָקוֹם שֶׁאֶפְשָׁר: **ה** (יח) **נִסְדַּק וְכוּ'.** מִדְּסָתַם הַמְחַבֵּר (כב)*) מַשְׁמַע דִּסְבִירָא לֵהּ דְּיֵשׁ לְהַחְמִיר אֲפִילּוּ בְּנִסְדַּק הַנִּרְגֶּרֶת בִּבְהֵמָה בְּיוֹרָה דַּעָה סִימָן ל"ד (ס"ז) שֶׁהִיא בֵּין זֶרַע לְזֶרַע בְּתוֹךְ הָאֶתְרוֹג עַצְמוֹ עַיֵּן שָׁם: **(יט) כָּשֵׁר.** כְּמוֹ בְּנִסְדַּק הַנִּרְגֶּרֶת בִּבְהֵמָה בְּיוֹרָה דַּעָה סִימָן ל"ד (ס"ז)

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(י) אַף דְּמִבְּאֹר לְקַמָּן בְּסִימָן תרמ"ט סוֹף סָעִיף ה' דְּפָסוּלֵי רִאשׁוֹן נוֹטְלִין בְּשֵׁנִי בְּלֹא בְּרָכָה הָכָא דִּבְלֹאו הָכִי יֵשׁ דֵּעוֹת דְּכָשֵׁר אֲפִלּוּ בְּיוֹם רִאשׁוֹן מִקִּלְּינַן לְגַמְרֵי בְּשֵׁנִי: (יא) **טַ"ז** (סק"ג). **מִסְתִּימַת לְשׁוֹנוֹ מַשְׁמַע דִּבְשָׁעַת הַדְּחָק יֵשׁ לִסְמֹךְ לְגַמְרֵי עַל דַּעַת הַיֵּשׁ אוֹמְרִים דְּהַיְנוּ לְהַכְשִׁיר בְּאֵינוֹ חָסֵר אֲפִלּוּ בְּמְפֻלָּשׁ מֵעִבָּר לְעִבָּר וְכֵן בְּרָחַב כְּאִסָּר בְּלֹא חִסָּרוֹן, וְכֵן מוֹכִיחַ מֵהַגְּרַ"ז** (ס"ח) **וְכֵן הַסְּכִים בִּבְכוּרֵי יַעֲקֹב** (סק"ו). דְּלֹא כְּפָרֵי מְגַדִּים (משב"ז סק"ג) שֶׁמְּצַדֵּד דְּלֹא סָמַךְ רַמ"א אֶסְבָּרָא אַחֲרוֹנָה רַק לְעִנְיַן לְהַכְשִׁיר חִסָּרוֹן שֶׁאֵינוֹ כְּאִסָּר וְאֵינוֹ נָקֵב מְפֻלָּשׁ. וּמַה שֶּׁהִזְכִּיר רַמ"א פֶּרֶט זֶה הֵינוּ

*) חָסֵר בְּשַׁעַר הַצִּיּוּן אוֹת כב

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] וּבשו"ע הרב (סעיפים יג-יד) לא הביא דעה זו כלל [ונראה שמכשירו].

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הַגָּה: * וְיֵשׁ מַחְמִירִים (כ) לִפְסֹל בְּנִסְדַּק (ט) רֻבּוֹ. (כא) *וְכָל שֶׁלֹּא נִסְדַּק רֹב קְלִפָּתוֹ (כב) הֶעָבָה (כג) לֹא מִקְרֵי נִסְדַּק (רבינו נסים (ת. ד״ה מתני׳ עלתה)): ו [*] [כ]נִקַּלַּף (כד) הַקְּלִפָּה הַחִיצוֹנָה שֶׁלּוֹ, (כה) שֶׁאֵינוֹ מְחַסְּרוֹ אֶלָּא נִשְׁאָר (י) (כו) יָרֹק כְּמוֹת שֶׁהוּא בְּרִיָּתוֹ, (כז) אִם נִקַּלַּף כֻּלּוֹ, פָּסוּל. [ל]אִם נִשְׁאַר מִמֶּנּוּ כָּל שֶׁהוּא, כָּשֵׁר. [מ]וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁצָּרִיךְ (כח) שֶׁיִּשְׁתַּיֵּר כְּסֶלַע: ז (כט) [נ]נִטַּל (יפ) דַּדּוֹ, וְהוּא הָרֹאשׁ הַקָּטָן שֶׁשּׁוֹנִתוֹ בּוֹ, (ל) פָּסוּל. הַגָּה: וְיֵשׁ מַחְמִירִין אִם נִטְּלָה הַשּׁוֹנִתָא, דְּהַיְנוּ מַה שֶּׁאָנוּ קוֹרִין פִּטְמָא (ר״ן (ח: ד״ה גמ׳)), וְטוֹב לְהַחְמִיר

כ שָׁם בְּמִשְׁנָה (לד.) וּכְרֻכָּא שָׁם ל״ו (ע״א) וּכְפֵרוּשׁ הַתּוֹסָפוֹת (ד״ה הא) בְּשֵׁם רַבֵּנוּ חֲנַנְאֵל (לה: ד״ה נסדק). ל הָרִי״ף (יז: ע״ש) וְהָרֹא״שׁ (פ״ג סי׳ יז) וְרַמְבַּ״ם (פ״ח ה״ז). מ תּוֹסָפוֹת (שם) בְּשֵׁם רַבֵּנוּ חֲנַנְאֵל (שם). נ שָׁם בְּמִשְׁנָה נִטְּלָה פִּטְמָתוֹ כְּפֵרוּשׁ הָרִי״ף (שם) וְרַמְבַּ״ם שָׁם בְּפֶרֶק ח׳.

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

בְּתָלוּשׁ פָּסוּל עַיֵּן שָׁם: ו [בשו״ע] נִקַּלַּף כו׳. וְעַיֵּן מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי בְּסִפְרִי שׁוּ״ת בֵּית אֶפְרַיִם סִימָן ס׳ שֶׁבֵּאַרְתִּי עִנְיָן זֶה דְּנִקַּלַּף יָפֶה וְשָׁם הֵבֵאתִי מִתְּשׁוּבַת בֵּית יַעֲקֹב סִימָן (פ״ז) [פ״ו]. וְעַיֵּן שָׁם מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי שֶׁדִּבְרֵי הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ שֶׁכָּתַב וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּבָעֵינוּ שִׁיּוּר כְּסֶלַע הוּא צָרִיךְ עַיֵּין עַיֵּן שָׁם:

שָׁם: ו (י) יָרֹק. אֲבָל אִם נִשְׁתַּנָּה מַרְאִיתוֹ, דְּהַיְנוּ כְּמוֹ חֲזִזִית בְּסָעִיף ט׳:

בַּאֵר הַיטֵב

דָּבָר זֶה בְּמִשְׁמוּשׁ הַיָּד, מִגֵּן אַבְרָהָם (סק״ד) וְעַיֵּן בַּ״ח (ס״ה): ה (ט) רֻבּוֹ. ט״ז (סק״ט) הָעֲלָה לְהַלָּכָה לְמַעֲשֶׂה לְהַכְשִׁיר בִּנְסְדַּק הָאָתְרוֹג וְלֹא כְּלוּם אֶלָּא נִשְׁאַר קְצָת לְמַטָּה וּבְרֹחַב אֵין הוֹלֵךְ רַק עַד רֹב עֻבְיֵ הַקְּלִפָּה וְלֹא מִגִּיעַ עַד חַדְרֵי הַזֶּרַע, וְהֵינוּ שֶׁלֹּא בְּחָטְמוֹ דְּחָטְמוֹ פּוֹסֵל בְּכָל שֶׁהוּא עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וְכֵן דַּעַת הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק״ו) עַיֵּן

ז (יפ) דַּדּוֹ. הוּא הָעֵץ שֶׁעַל רֹאשׁ הָאָתְרוֹג וְהַשּׁוֹנִתָא עָלָיו, וְעַיֵּן ט״ז (ס״ק יא):

בֵּאוּר הֲלָכָה

דַּעַת הָרַ״ן (יז. ד״ה מתני׳ עלתה) דְּמַצְדַּד לְהַחְמִיר לְעִנְיַן חָטְמוֹ:

* וְיֵשׁ מַחְמִירִים לִפְסֹל בְּנִסְדַּק רֻבּוֹ. אַף דִּלְדַעַת הַמְחַבֵּר דְּמַדְמֶה לִנְפִסַּק הַגַּרְגֶּרֶת גַּם כֵּן פָּסוּל בְּנִסְדַּק רֻבּוֹ בְּמָקוֹם אֶחָד וּמִצַּד זֶה שֶׁל מָקוֹם הַסְּדִיקָה לֹא נִשְׁאַר מִמֶּנּוּ כְּמַה דְּזָכַר הַמְחַבֵּר בְּנִסְדַּק מֵרֹאשׁוֹ לְסוֹפוֹ כֻּלּוֹ וְלֹא נִשְׁתַּיֵּר רַק מַשֶּׁהוּ לְמַעְלָה וּמַשֶּׁהוּ לְמַטָּה דְּלִדַעַת הַמְחַבֵּר הוּא כָּשֵׁר, וּלְהַיֵּשׁ מַחְמִירִים פָּסוּל, דַּהֲרֵי עַל כָּל פָּנִים נִסְדַּק רֻבּוֹ שֶׁל אֶתְרוֹג. וְהָא דְּפָרִיךְ הַגְּמָרָא אִי נִסְדַּק תְּנֵינָא, אֵין כַּוָּנָתוֹ לְדַמּוֹתוֹ לְגִמְרֵי לְעִנְיַן גַּרְגֶּרֶת, אֶלָּא דְּגַם בְּעִנְיָנוֹ סְדִיקָה הוּא סִימָן טְרֵפָה דְּסוֹפוֹ שֶׁיִּרָקֵב כֻּלּוֹ וּפָסוּל:

* וְכָל שֶׁלֹּא נִסְדַּק וְכוּ׳. הָרַמְ״א תָּפַס לְשׁוֹן שְׁלִילָה דְּבְאֹפֶן זֶה בְּוַדַּאי שָׁרֵי. וּמִכָּל מָקוֹם אֶפְלוּ נִסְדַּק רֹב קְלִפָּתוֹ גַּם כֵּן יֵשׁ דֵּעוֹת דְּיֵשׁ אוֹמְרִים דְּזוֹקֵא כְּשֶׁהַגִּיעַ הַסֶּדֶק עַד חֲלָלוֹ וְאַף דְּאִם כֵּן לֹא גָּרַע מִנִּקַּב מִכָּל מָקוֹם נִפְקָא מִנַּהּ לְאוֹתָן פּוֹסְקִים דְּסִבְירָא לְהוּ דְּלֹא מִקְרֵי נָקָב מֻפְלָג עַד שֶׁיִּגִּיעַ מֵעֵבֶר לְעֵבֶר דְּמִצַּד נָקָב אֵין לְפָסְלוֹ אֲבָל כְּשֶׁנִּסְדַּק כָּל אָרְכּוֹ אוֹ רֻבּוֹ לְדַעַת הַגַּהָ״ה יֵשׁ אֶפְלוּ מַשֶּׁהוּ פָּסוּל מִטַּעַם חָסֵר, לְדַעַת רִאשׁוֹנָה שֶׁל סָעִיף ב׳ הַנַּ״ל, וּלְדַעַת שְׁנִיָּה אִם חָסַר כְּאֹפֶן עַל כָּל פָּנִים: (כו) יָרֹק כְּמוֹת שֶׁהוּא בְּרִיָּתוֹ. (כמ) וְאִם מָקוֹם הַנִּקְלָף הוּא מְשֻׁנֶּה בְּמַרְאִיתוֹ מִמַּרְאֵה הָאָתְרוֹג אֲפִלּוּ אִם נִקְלַף רַק רֻבּוֹ פָּסוּל. וְכָל זֶה דַּוְקָא כְּשֶׁנִּקְלַף הַכֹּל בְּיַחַד, אֲבָל אִם נִקְלַף בִּשְׁנַיִם וּשְׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת אֲפִלּוּ בְּמַעוּט הָאָתְרוֹג, אִם אֵינוֹ דּוֹמֶה לְשְׁאָר הָאָתְרוֹג פָּסוּל דְּהָוֵי כִּמְנֻמָּר. וְאִם נִקְלַף בְּמָקוֹם חָטְמוֹ, כְּשֶׁאֵינוֹ דּוֹמֶה מָקוֹם הַקְּלִפָּה לִשְׁאָר הָאָתְרוֹג, אֲפִלּוּ בְּכָל שֶׁהוּא פָּסוּל. וּכְמוֹ לְעִנְיַן חֲזִזִית לְקַמָּן בְּסָעִיף ט׳. (כמ) [ג]וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּאֵין לְהַחְמִיר בְּכָל זֶה רַק דַּוְקָא כְּשֶׁאִם נִשְׁתַּנָּה מָקוֹם הַקְּלִפָּה לְמַרְאֶה פָּסוּל, כְּגוֹן שְׁחוֹר וְלָבָן, אֲבָל אִם הוּא מַרְאֶה כָּשֵׁר אֵין לְפָסְלוֹ. (ל) וּבְשַׁעַת הַדְּחָק יֵשׁ לִסְמוֹךְ עַל זֶה וְעַיֵּן לְקַמָּן בְּסָעִיף י״ג בְּהַגַּ״ה: (כז) אִם נִקְלַף כֻּלּוֹ פָּסוּל. כְּמוֹ בִּבְהֵמָה כְּשֶׁנִּקְלַף כָּל עוֹרָהּ טְרֵפָה דְּלֹא הָדְרָא בְּרִיָּה: (כח) שֶׁיִּשְׁתַּיֵּר כְּסֶלַע. וּכְמוֹ שָׁם לְגַבֵּי בְּהֵמָה דְּצָרִיךְ שֶׁיִּשְׁתַּיֵּר כְּסֶלַע וְכֵן פָּסְקוּ הַבַּ״ח (ס״ז) וְאֲלִיָּה רַבָּה (ס״ק יא): ז (כט) נִטַּל דַּדּוֹ. הוּא הָעֵץ שֶׁעַל רֹאשׁ הָאָתְרוֹג כְּמוֹ חֹד הַדַּד וְתָחוּב בְּתוֹכוֹ וְהַשּׁוֹנִתָא עָלָיו: (ל) פָּסוּל. דְּהָוֵי לֵהּ כְּחָסֵר. וְהִנֵּה מִלְּשׁוֹן נִטַּל הַדַּד (יפ) מַשְׁמַע דְּנִטַּל הָעֵץ אַף מַה שֶּׁתָּקוּעַ בְּתוֹךְ הָאָתְרוֹג, (לא) וְנַעֲשָׂה שָׁם כְּמוֹ גֻּמָּא, וּלְפִיכָךְ פָּסוּל. אֲבָל אִם נִטַּל רַק מַה שֶּׁלְּמַעְלָה מִן הָאָתְרוֹג אֵין לְהַחְמִיר, וְכֵן הַסְּכִּים הַט״ז (ס״ק יא) לְדִינָא, אֲבָל יֵשׁ מִן (לג) הַפּוֹסְקִים שֶׁמְּצַדְּדִים לְהַחְמִיר אֲפִלּוּ אִם לֹא נִטַּל רַק לְמַעְלָה מִן הָאָתְרוֹג, וְסוֹבְרִים דְּזֶה הָוֵי בִּכְלַל חָסֵר לְדִידְהוּ, וְאִם נִשְׁאַר מִן הָעֵץ לְמַעְלָה מִן הָאָתְרוֹג כָּל שֶׁהוּא (לד) דַּעַת הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק״ט) דְּאֵין

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

(כג) וַאֲפִלּוּ נִסְדַּק מִשְּׁנֵי צְדָדָיו עַל פְּנֵי כָּל אָרְכּוֹ וְנִשְׁתַּיֵּר מִכָּל צַד מַשֶּׁהוּ לְמַעְלָה וּמַשֶּׁהוּ לְמַטָּה: (כ) לְפִסּוֹל בְּנִסְדַּק רֻבּוֹ. הַט״ז (סק״ט) וּמָגֵן אַבְרָהָם (סק״ו) הִשִּׁיגוּ עַל פְּסַק הָרַמְ״א וְדַעְתָּם דְּלֹא נִמְצָא מִי שֶׁיַּחְמִיר בָּזֶה בְּרֻבּוֹ. א]אֲבָל הַגְּרִ״א בְּבֵאוּרוֹ הוֹכִיחַ כְּהָרַמְ״א (כג) דְּיֵשׁ מַחְמִירִין בְּרֻבּוֹ, (כד) וְהֵינוּ אֲפִילּוּ מִצַּד אֶחָד: (כא) וְכָל שֶׁלֹּא נִסְדַּק רֹב קְלִפָּתוֹ. בְּעָמְקוֹ וְהֵינוּ מֵרֹאשׁ הָאָתְרוֹג לְסוֹפוֹ, אוֹ לְדַעַת הַגַּהָ״ה בְּשִׁעוּר רֻבּוֹ: (כב) הֶעָבָה. דְּאִלּוּ נִסְדַּק כָּל קְלִפָּתוֹ הֶעָבָה וְהִגִּיעַ לְחַדְרֵי הַזֶּרַע אֲפִלּוּ בְּמָקוֹם אֶחָד פָּסוּל, (כה) דְּהָוֵי בִּכְלַל נָקָב מְפֻלָּשׁ: (כג) לֹא מִקְרֵי נִסְדַּק. אֲפִלּוּ בְּחָטְמוֹ גַּם כֵּן דַּוְקָא כְּשֶׁנִּסְדַּק שָׁם רֹב קְלִפָּתוֹ, (כו) דְּאִי לָאו הָכִי אֵינוֹ בִּכְלַל נִסְדַּק כְּלָל: ו (כד) הַקְּלִפָּה הַחִיצוֹנָה. הַיְנוּ (כז) הַקְּלִפָּה הַדַּקָּה, שֶׁהִיא כְּמִין גְּלִיד עַל הָאָתְרוֹג, וְאֵין כָּאן חִסָּרוֹן בְּגוּפוֹ שֶׁל אֶתְרוֹג כְּלָל: (כה) שֶׁאֵינוֹ מְחַסְּרוֹ וְכוּ׳. דְּאִם הָיָה נִקְלָף יוֹתֵר בְּעֹמֶק אֲפִלּוּ בְּמָקוֹם אֶחָד וְנֶחְסַר מִגּוּף הָאָתְרוֹג אֲפִלּוּ מַשֶּׁהוּ פָּסוּל מִטַּעַם חָסֵר, לְדַעַת רִאשׁוֹנָה שְׁנִיָּה אִם חָסַר כְּאֹפֶן עַל כָּל פָּנִים: (כו) יָרֹק כְּמוֹת שֶׁהוּא בְּרִיָּתוֹ. (כמ) וְאִם מָקוֹם הַנִּקְלָף הוּא מְשֻׁנֶּה בְּמַרְאִיתוֹ מִמַּרְאֵה הָאָתְרוֹג אֲפִלּוּ אִם נִקְלַף רַק רֻבּוֹ פָּסוּל. וְכָל זֶה דַּוְקָא כְּשֶׁנִּקְלַף הַכֹּל בְּיַחַד, אֲבָל אִם נִקְלַף בִּשְׁנַיִם וּשְׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת אֲפִלּוּ בְּמַעוּט הָאָתְרוֹג אִם אֵינוֹ דּוֹמֶה לְשְׁאָר הָאָתְרוֹג, אִם נִקְלַף בְּמָקוֹם חָטְמוֹ, כְּשֶׁאֵינוֹ דּוֹמֶה מָקוֹם הַקְּלִפָּה לִשְׁאָר הָאָתְרוֹג, אֲפִלּוּ בְּכָל שֶׁהוּא פָּסוּל. וּכְמוֹ לְעִנְיַן חֲזִזִית לְקַמָּן בְּסָעִיף ט׳. (כמ) [ג]וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּאֵין לְהַחְמִיר בְּכָל זֶה רַק דַּוְקָא כְּשֶׁאִם נִשְׁתַּנָּה מָקוֹם הַקְּלִפָּה לְמַרְאֶה פָּסוּל, כְּגוֹן שְׁחוֹר וְלָבָן, אֲבָל אִם הוּא מַרְאֶה כָּשֵׁר אֵין לְפָסְלוֹ. (ל) וּבְשַׁעַת הַדְּחָק יֵשׁ לִסְמוֹךְ עַל זֶה וְעַיֵּן לְקַמָּן בְּסָעִיף י״ג בְּהַגַּ״ה: (כז) אִם נִקְלַף כֻּלּוֹ פָּסוּל. כְּמוֹ בִּבְהֵמָה כְּשֶׁנִּקְלַף כָּל עוֹרָהּ טְרֵפָה דְּלֹא הָדְרָא בְּרִיָּה: (כח) שֶׁיִּשְׁתַּיֵּר כְּסֶלַע. וּכְמוֹ שָׁם לְגַבֵּי בְּהֵמָה דְּצָרִיךְ שֶׁיִּשְׁתַּיֵּר כְּסֶלַע וְכֵן פָּסְקוּ הַבַּ״ח (ס״ז) וְאֲלִיָּה רַבָּה (ס״ק יא): ז (כט) נִטַּל דַּדּוֹ. הוּא הָעֵץ שֶׁעַל רֹאשׁ הָאָתְרוֹג כְּמוֹ חֹד הַדַּד וְתָחוּב בְּתוֹכוֹ וְהַשּׁוֹנִתָא עָלָיו: (ל) פָּסוּל. דְּהָוֵי לֵהּ כְּחָסֵר. וְהִנֵּה מִלְּשׁוֹן נִטַּל הַדַּד (יפ) מַשְׁמַע דְּנִטַּל הָעֵץ אַף מַה שֶּׁתָּקוּעַ בְּתוֹךְ הָאָתְרוֹג, (לא) וְנַעֲשָׂה שָׁם כְּמוֹ גֻּמָּא, וּלְפִיכָךְ פָּסוּל. אֲבָל אִם נִטַּל רַק מַה שֶּׁלְּמַעְלָה מִן הָאָתְרוֹג אֵין לְהַחְמִיר, וְכֵן הַסְּכִּים הַט״ז (ס״ק יא) לְדִינָא, אֲבָל יֵשׁ מִן (לג) הַפּוֹסְקִים שֶׁמְּצַדְּדִים לְהַחְמִיר אֲפִלּוּ אִם לֹא נִטַּל רַק לְמַעְלָה מִן הָאָתְרוֹג, וְסוֹבְרִים דְּזֶה הָוֵי בִּכְלַל חָסֵר לְדִידְהוּ, וְאִם נִשְׁאַר מִן הָעֵץ לְמַעְלָה מִן הָאָתְרוֹג כָּל שֶׁהוּא (לד) דַּעַת הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק״ט) דְּאֵין

שַׁעַר הַצִּיּוּן

ה (כב) כְּמוֹ לְעִנְיַן גְּרִגֶּרֶת וְכֵן כָּתַב הַגְּרַ״ז (ס״ג): (כג) מְשׁוּם דְּרֻבּוֹ כֻּלּוֹ, וּמַה שֶּׁהִקְשָׁה הַמָּגֵן אַבְרָהָם דְּהָא גַּם בְּגַרְגֶּרֶת בָּעֵינַן שֶׁנִּסְדַּק כֻּלּוֹ יֵשׁ לִדְחוֹת דִּבְגַרְגֶּרֶת הַשַּׁעַם מְשׁוּם דְּכִשְׁהַבְּהֵמָה מוֹשֶׁכֶת צַוָּארָהּ הֲדַר סָתִים לָהּ מַה שֶּׁאֵין כֵּן בָּאָתְרוֹג [בְּפוֹרֵי יַעֲקֹב (ס״ק יח)]: (כד) כֵּן מְצַדֵּד הַבְּפוֹרֵי יַעֲקֹב (שם) מִלְּשׁוֹן הָרִיטְבָּ״א (לד: ד״ה נסדק) וְכֵן כָּתַב גַּם הַבֶּהָר שָׁלוֹם (סק״ב) עַיֵּן שָׁם וּדְלֹא כְּהַבַּ״ח (ס״ו): (כה) הַיְנוּ לְדַעַת הָאֲחֲרוֹנָה בְּסָעִיף ג׳ עַיֵּן שָׁם: (כו) כִּי כְּמָה קְלִפּוֹת בָּאָתְרוֹג, אַחַת קְלִפָּה יְרֻקָּה דַּק מְאֹד, וְלִפְנִים מִמֶּנּוּ הִיא הַקְּלִפָּה הָעֲבָה קְצָת שֶׁיֵּשׁ בָּהּ חֲרִיפוּת כְּשֶׁאוֹכְלִין אוֹתָהּ, וְאַחַר כָּךְ מַתְחִיל בְּשֶׂר הָאָתְרוֹג שֶׁהוּא לָבָן, וְלִפְנִים מִמֶּנּוּ יֵשׁ כְּמוֹ עִגּוּל וּבוֹ מְנֻחִים גַּרְעִינִין וְזֶה נִקְרָא חַדְרֵי הַזֶּרַע. [ד]וְהַשַּׁלְחָן עָרוּךְ מֵירֵי בְּהַקְּלִפָּה הָעֶלְיוֹנָה שֶׁהִיא דַּק כִּגְלִיד שֶׁאֵינוֹ מְחַסְּרוֹ מִגּוּף הָאָתְרוֹג כְּדַעַת הָרַ״ן (יז. ד״ה מתני׳ עלתה) וְכֵן הָעִתִּיקוּ הָאֲחֲרוֹנִים. וְאַף דִּבְתְשׁוּבַת הָרֹא״שׁ שֶׁהוּבָא בְּבֵ״ח (ס״ו) לֹא מַשְׁמַע הָכִי, אֶלָּא אֲפִלּוּ אִם נִשַּׁל גַּם קְלִפָּה הָעֲבָה אִם אֵינוֹ נֶחְסָר מִבְּשַׂר הָאָתְרוֹג שֶׁהוּא הַלְּבָן שְׁבּוֹ כָּשֵׁר, וְכֵן מַשְׁמַע גַּם כֵּן מִלְּשׁוֹן הָרֹא״שׁ (פ״ג סי׳ יז) לְהַמְעַיֵּן שֶׁכָּתַב שָׁלֹא נִשַּׁל מִן הַלָּבָן כְּלוּם, וְכֵן יֵשׁ לְיַשֵּׁב גַּם כֵּן לְשׁוֹן הַשּׁוּר מִדְּכָתַב וְלֹא נִשַּׁל מִן הַבָּשָׂר כְּלוּם, וְעַל כָּרְחֲךָ דְּמֵה שֶׁקּוֹרֵא עֲבָה קְלִפָּה דַּקָּה הוּא קוֹרֵא קְלִפָּה עָבָה נֶגֶד בְּשַׂר הָאָתְרוֹג שֶׁמִּבִּפְנִים. מִכָּל מָקוֹם לְדִינָא לִנְקֹט כְּדַעַת הָרַ״ן וְכֵן מַשְׁמַע לְשׁוֹן הָרַמְבַּ״ם (פ״ח ה״ז) מִדְּכָתַב שֶׁאֵינוֹ מְחַסְּרוֹ. וּכְאֶמֶת כָּל זֶה מְכֻוָּן הַבַּיִת יוֹסֵף (ומ״ש רבינו גבי) בְּמֵה שֶׁכָּתַב אֲבָל הָרַ״ן כָּתַב וְכוּ׳ וְכֵן דַּעַת הָרַמְבַּ״ם, וְיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] ובשו״ע הרב (סי״ג) כתב: אם נסדק כולו וכו׳ הר״ז פסול. ולא הביא כלל את דברי הרמ״א. ב] בשו״ע הרב (סט״ז) כתב: בד״א כשמקום הנקלף הוא שוה במראיתו למראה גוף האתרוג, אבל אם משונה במראיתו ממראה האתרוג אינו כשר. ג] ובשו״ע הרב (סט״ז) כתב שאף אם נקלף ונראה הלבן אינו בכלל חסר.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah